

TÜRKİYE	2017
Nüfus, milyon	80,3
GSYH, cari ABD\$, milyar	850,7
Kişi başına düşen GSYH, cari ABD\$	10.592
Doğumda yaşam beklentisi, yıl (2017)	75,4

Bir Bakışta

- Yaklaşık 860 milyar ABD\$’ni bulan gayrisafi yurtiçi hasılası (GSYH) ile Türkiye dünyanın 17. en büyük ekonomisidir. 2000 ile 2016 arasındaki dönemde Türkiye’de kişi başına düşen GSYH neredeyse üç katına çıkmış ve 2017 itibariyle 10.597 ABD\$’na ulaşmış durumdadır. Türkiye, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ve G20 üyesidir ve Resmi Kalkınma Yardımlarının (ODA) giderek daha fazla önem kazanan bir donörü haline gelmiştir.
- On yıldan uzun bir süre boyunca devam eden iyi bir makroekonomik yönetime rağmen, Türkiye halen önemli kalkınma zorlukları ile karşı karşıyadır. Eğitim kalitesi düşmektedir, rekabet gücü ve üretkenlik zayıflamaktadır, kadınların işgücüne katılımı halen çok düşük seviyededir ve 3,6 milyon Suriyelinin gelişi zaten ağır bir yük altında olan kamu hizmetleri üzerinde ilave bir baskı yaratmaktadır.
- Türkiye aynı zamanda 2018 yılında ortaya çıkan bir dizi akut ekonomik zorluk ile de karşı karşıyadır. Sürekli olarak yüksek seyreden cari açık ve algılanan politika zayıflıkları sebebiyle artan ekonomik sıkıntılar uluslararası döviz piyasalarında yoğun bir kur oynaklığına ve Türk Lirasının Ağustos ortalarından bu yana önemli oranda değer kaybetmesine yol açmıştır. Türkiye’nin kısa - orta vadeli ekonomik görünümü giderek belirsizleşmektedir.
- Dünya Bankası ve 2018 ortalarında kurulan yeni Hükümet, bu ekonomik zorlukların aşılmasında ve Eylül 2018’de açıklanan Yeni Ekonomik programın uygulanmasında Türkiye’yi desteklemenin yollarını tartışmaktadır. Dünya Bankası’nın programı, Türkiye’nin yüksek gelirli ülke statüsüne ulaşma yolundaki ilerleyişini destekleme fırsatlarını en üst düzeye çıkarma üzerindeki uzun vadeli odağını korumaktadır.

Ülke Bağlamı

Türkiye’nin 2000 yılından bu yana kaydettiği ekonomik ve sosyal kalkınma performansı oldukça etkileyicidir. Bu performansının merkezinde, istihdam ve gelirlerin artmasını sağlayan ve Türkiye’yi bir üst-orta gelirli ülke haline getiren makroekonomik ve mali istikrar yatmaktadır.

Türkiye birçok alanda geniş kapsamlı ve iddialı reformların uygulanması konusunda uzun vadeli bir yaklaşım üzerinde odaklanmaktadır ve Hükümet programları kırılğan grupları ve dezavantajlı bölgeleri hedeflemektedir. 2002 ile 2015 yılları arasında yoksulluk oranı yarıdan daha aşağıya inmiş, aşırı yoksulluk oranı daha da hızlı düşmüştür.

Bu süre zarfında Türkiye çarpıcı bir şekilde şehirleşmiş, dış ticarete ve finansa açılmış, birçok kanun ve yönetmeliğini Avrupa Birliği (AB) standartları ile uyumlaştırmış ve kamu hizmetlerine erişimi büyük ölçüde artırmıştır. Bu arada 2008/2009 küresel krizinin etkilerinden de iyi bir şekilde toparlanmıştır.

Yaklaşık 3,6 milyon Suriyeli mülteci akışı karşısında Türkiye’nin müdahalesi örnek teşkil edecek bir niteliktedir ve mültecilere ev sahipliği yapan başka ülkeler için bir model sunmaktadır.

Ancak Türkiye’nin çok takdir edilen kalkınma başarılarından bazıları, 2018 ortalarındaki ekonomik çalkantının da etkisiyle uzun bir başarı dönemi sonrasında ivme kaybetmektedir.

Bugün ülke halen inatçı bir dizi insani kalkınma zorlukları ile karşı karşıyadır: 2008/09 krizinden bu yana eşitsizlik artmaktadır; işgücü piyasası halen aşırı derecede katıdır; kadınların işgücüne katılımı benzer ülkelerin önemli ölçüde altındadır; ve eğitim performansı zayıflamıştır.

Dünya Bankası ve Türkiye

Türkiye ile Dünya Bankası grubu arasındaki işbirliğinin ana hatları 2018-2021 MY dönemini kapsayan ve Dünya Bankası'nın hem teknik hem de finansal anlamda başlıca çalışma alanlarını ortaya koyan Ülke İşbirliği Çerçevesinde (CPF) belirlenmektedir. Ülke İşbirliği Çerçevesi, programın değişen ülke koşullarına ve kalkınma önceliklerine cevap verebilmesi için uyarlanmasına imkan tanıyan bir esneklik barındırmaktadır.

Ülke İşbirliği Çerçevesi, Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD), Uluslararası Finans Kurumu (IFC) ve Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı (MIGA)'nin güçlü yönlerine dayalı olarak çeşitli araçlar önermektedir. Dünya Bankası Grubu'nun yatırım portföyü ve bekleyen projeler stoku çeşitli sektörleri desteklemekte, enerji sektöründe, finansal sektör ve özel sektör geliştirme alanında, kentsel gelişim, ulaştırma, sosyal koruma, işgücü piyasası geliştirme ve sağlık alanlarında hem devam etmekte olan hem de planlanan programları bulunmaktadır. 2018-21 MY dönemine ilişkin IBRD finansmanı 5 ila 7,5 milyar ABD\$ arasında öngörülmektedir. Öte yandan IFC'nin kendi hesabına gerçekleştireceği yatırım programının yıllık 600 ila 800 milyon ABD\$ arasında oluşması beklenmektedir.

Türkiye Dünya Bankası Grubu'nun analitik ve teknik bilgi çalışmalarından yararlanmaktadır. Çeşitli alanlarda (eğitim, işgücü, finans, rekabet gücü, ulaştırma, ormancılık, arazi ve enerji) yapılan çalışmalar politika tartışmalarına bilgi girdisi sağlamayı amaçlamaktadır ve bunlar Banka'nın Türkiye'deki tüm paydaşlar ile ortak çalışma alanlarını genişletme yaklaşımının ana araçlarını oluşturmaktadır. Son zamanlarda büyüyen Vakıf Fonu portföyü, eğitim, işgücü piyasasının geliştirilmesi, enerji, afet riski yönetimi ve kentsel gelişim alanlarında ayrıntılı ve daha geniş kapsamlı bir çalışma alanının oluşturulması imkanını sağlamıştır.

Başlıca Ortak Çalışma Alanları

Mevcut CPF (2018-21 MY) uygulaması iyi bir şekilde ilerlemektedir. 2018 mali yılında IBRD Türkiye için 1,49 milyar ABD\$ tutarında yeni

DÜNYA BANKASI PORTFÖYÜ

Proje Sayısı: 15

Net IBRD Taahhüdü: 4 milyar 567 milyon ABD\$

Vakıf Fonu Portföyü: 412 milyon ABD\$

finansmana onay vermiştir. Söz konusu finansman içerisinde Afetlere Karşı Dayanıklılık, Kapsayıcılık ve Büyüme Kalkınma Politikası Kredisi (400 milyon ABD\$); ikinci bir Sürdürülebilir Şehirler Projesi (91 milyon ABD\$); Doğal GFaz Depolama Genişletme Projesi (600 milyon ABD\$) ve Finansmana Kapsayıcı Erişim projesi (400 milyon ABD\$) yer almaktadır.

Hükümetin Türkiye'de bulunan çok sayıda Suriyelinin oluşturduğu zorluğa cevap vermesi için sağlanan destekler kilit ortak çalışma alanlarından birisini oluşturmaktadır. Dünya Bankası Grubu, Avrupa Birliği'nin Türkiye'deki Mülteciler için Mali Yardım Programı (FRiT) ile ortak bir şekilde çalışmaktadır ve sosyal destek ve uyum, işgücü piyasaları, ekonomi ve eğitim alanlarının yanı sıra veri toplama, ölçme ve izleme gibi ortak alanlarda destek sağlamaktadır. FRiT fonlarına ek olarak, Temiz Teknoloji Fonu (CTF), AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) fonları, Küresel Çevre Fonu (GEF) ve İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (SIDA) Toplumsal Cinsiyet Fonları gibi çok çeşitli Vakıf Fonları portföyü desteklemektedir.

2018 Mali Yılında Türkiye Dünya Bankası ile iş ortamı reformları konusunda bir Geri Ödenebilir Danışmanlık Hizmetleri (RAS) anlaşması imzalamıştır. Bu RAS çalışmasının amacı, Türkiye Hükümeti'nin iş ortamının belirli boyutlarını geliştirmesine yardımcı olmaktır.

20 Eylül 2018 tarihinde, Hükümet değişen ekonomik zorluklara cevap verebilmek amacıyla Yeni Ekonomik Programını (YEP) tanıtmıştır. Dünya Bankası Grubu, Ülke İşbirliği Çerçevesinin sunduğu esneklikten yararlanarak, Hükümet ile YEP önceliklerini desteklemenin yollarını tartışmaktadır. Aynı zamanda, Dünya Bankası Grubu programı Türkiye'nin yüksek gelirli ülke statüsüne ulaşma yolundaki ilerleyişini destekleme fırsatlarını en üst düzeye çıkarma üzerindeki uzun vadeli odağını korumaktadır.

Son Ekonomik Gelişmeler

Türkiye’de geçtiğimiz altı aylık döneme piyasadaki oynaklık ve ekonomik sıkıntılar damgasını vurdu. Sıklaşan küresel likidite koşulları ve makro dengesizlikler (Ağustos itibariye yıllık enflasyon yüzde 17,9, Haziran itibariyle cari açık yüzde 6,5, 2018’in ilk yarısı için yüzde 6,2 büyüme) tahvil faizlerinin yükselmesine ve liranın 2018 başından bu yana yüzde 50 değer kaybetmesine yol açmıştır. Mayıs ayında yaşanan ilk şok sonrasında piyasalar toparlansa da, Ağustos ayında durum daha da kötüleşmiştir.

2018 yılının üçüncü çeyreğinde talep yavaşlamaya başlamış ve arz tarafında uyarlamalar yapılmasını gerektirmiştir. Zayıflayan lira ve yavaşlayan büyüme özel sektörün dış borç yükünü ağırlaştırmıştır.

Bankalar Nisan ayından bu yana şirketlerin 20 milyar dolardan fazla borcunu yeniden yapılandırmıştır. Dış finansman risklerine ilişkin endişeler artmıştır. Merkez Bankası’nın likidite önlemleri yoluyla bu durumu karşılama çabaları uluslararası rezervleri azaltmıştır (şu anda yaklaşık 90 milyar ABD\$ seviyesindedir).

Yoksulluk geçtiğimiz on yıllık dönemde sürekli olarak azalmaktadır, ancak işgücü piyasasındaki son eğilimler bu ilerlemenin sürdürülebilirliği ile ilgili aşağı yönlü bir risk oluşturmaktadır. Yüksek ekonomik büyüme 2017 yılında işsizlik oranında bir düşüş sağlamasına rağmen son aylarda bu eğilim tersine dönüşür. Mevsim etkisinden arındırılmış tarım dışı işsizlik oranı Şubat 2018’de yüzde 11,8 iken Mayıs 2018 itibariyle yüzde 12,5’e yükselmiştir.

Zayıflayan lira Temmuz itibariyle son üç aylık dönemde ticaret dengesizliklerinin azaltılmasına yardımcı olmuştur. Merkez Bankası Haziran ayında konvansiyonel tek politika faiz oranı uygulamasına geçmiştir ve Mart ayından bu yana 1.000 baz puandan fazla bir artış ile Eylül ayı itibariyle yüzde 24’e yükseltmiştir. Ağustos ayında, yetkililer likidite sağlamak ve piyasa spekülasyonlarını önlemek amacıyla bazı düzenleyici değişiklikler yapmıştır.

Ekonomik Görünüm

Ekonomik görünümde yüksek seviyelerde belirsizlik hakimdir ve büyümede aşağı yönlü revizyon yapılması olasılığı artmıştır. 2017 yılında yüzde 7,4 olarak gerçekleşene büyüme hızının 2018 yılında yüzde 3,7’ye ve 2019 yılında yüzde 2,3’e düşeceği öngörülmektedir. Burada bazı politika değişikliklerinin yapılacağı varsayılmaktadır (sıkı para politikası, mali disiplin, şirket borçlarında kısmi yeniden yapılandırma). Kredi daralması ve devam eden belirsizlikler sebebiyle yatırımların azalması ve tüketimin de biraz yavaşlaması beklenmektedir.

Tutarlı bir politika çerçevesi, açık kilometre taşları ve aktif bir iletişim stratejisi ile birlikte kapsamlı bir istikrar paketi daha yumuşak bir uyum ve daha hızlı bir toparlanma süreci sağlayabilir. Öte yandan politika belirsizliği ve herhangi bir önlem alınmaması ekonomiyi daha derin bir krize itebilir.

Kur ve enflasyon baskılarının önümüzdeki yıl yüksek seviyelerde kalması beklenmektedir. Türkiye oldukça yüksek bir dış finansman gereksinimine sahiptir. 2017 yılında yüzde 5,6 seviyesinde olan cari açığın 2018 yılı itibariyle yüzde 4,7 seviyesine ineceği öngörüsüne dayalı olarak belirli ölçüde bir rahatlama yaşanacaktır.

Düşen büyüme hızı ve ithalat talebi ile birlikte azalan gelirler ve yükselen tahvil faiz oranları sebebiyle artan bütçe finansman maliyetleri kamu maliyesini sıkıştıracaktır. 2018 yılında bütçe açığının GSYH’nın yüzde 3,8’i seviyesine çıkacağı öngörülmektedir. Aynı zamanda, mevcut ekonomik koşullar yoksul kesimlerin korunmasına yönelik ilave sosyal yardımlar sağlanmasını gerektirebilir.

Üst orta gelirli ülkeler için belirlenen yoksulluk sınırı (2011 satın alma gücü paritesine dayalı olarak günlük 5,5 ABD\$) esas alındığında yoksulluğun daha yavaş bir hızla azalacağı tahmin edilmektedir: 2017 yılında yüzde 9,3 iken 2018 yılında yüzde 9 ve 2019 yılında yüzde 8,8. Ancak bu tahmin öngörülen büyüme, işgücü piyasası, gıda enflasyonu ve gıda dışı enflasyon ile ilgili belirsizliklere tabidir.

Türkiye Sürdürülebilir Şehirler Projeleri

Türkiye'nin Sürdürülebilir Şehirler Programı, kamu – özel sektör arasındaki bir yatırım koordinasyon platformu üzerinden yürütülmektedir. Fotoğraf: Ayşe Selen Varhan (2009 Dünya Bankası Türkiye Gençlik Fotoğraf Yarışması)

Türkiye'nin sürdürülebilir şehirlerinin çevresel, finansal ve sosyal sürdürülebilirliğinin güçlendirilmesini destekleyen Sürdürülebilir Şehirler Programı, kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi ile ilgilenen seçilen belediyelere ve belediye şirketlerine yerel düzeyde kullanılmak üzere İller Bankası'na finansman sağlayacak bir projeler dizisi olarak tasarlanmıştır.

Bu yaklaşım, İller Bankası ile Dünya Bankası'nın sürdürülebilir şehirler yaklaşımını hem sektörel hem de mekansal bazda genişletmesine olanak tanımaktadır. Muğla ve Denizli belediyelerindeki su ve kanalizasyon yatırımlarını kapsayan Sürdürülebilir Şehirler Projesi-1 (SSP-1) için sağlanan 132 milyon ABD\$ tutarındaki bir IBRD kredisi Banka İcra Direktörleri Kurulu tarafından Aralık 2016'da onaylanmıştır ve şu anda uygulanmaktadır. Muğla ve Antalya'daki su ve kanalizasyon yatırımlarını kapsayan 91,5 milyon ABD\$ tutarındaki Sürdürülebilir Şehirler Projesi-2 (SSP-2) ise Banka Kurulu tarafından Nisan 2018'de onaylanmıştır.

Sürdürülebilir Şehirler proje dizisi, su, atık su, katı atık, enerji verimliliği ve sokak aydınlatması alanlarındaki öncelikli belediye yatırım projeleri için yatırım finansmanı sağlamaktadır. Aynı zamanda katılımcı belediyelerin i) kapsamlı entegre planlar ve sermaye yatırım planları hazırlamalarına ve ii) iklim değişikliği ile ilgili hususlar göz önünde bulundurularak yatırım finansman planlarını önceliklendirmelerine yardımcı olmak amacıyla teknik yardım da sağlamaktadır (25 milyon € tutarında bir AB IPA hibe finansmanı ile). Bu teknik yardım şu anda Antalya, Denizli, Muğla ve Kayseri şehirlerine sağlanmaktadır.

Türkiye'nin Sürdürülebilir Şehirler Programı, IFC ile işbirliği içerisinde kalkınma finansmanının en üst düzeye çıkarılmasını hedefleyen bir kamu- özel sektör yatırım koordinasyon platformu üzerinden yürütülmektedir. Programın DB ve IFC tarafından ortaklaşa desteklenen yerel düzeydeki "ayağı", özel sektör finansmanının harekete geçirilmesi ve bir kaldıraç etkisi yaratılması için şehirlerin kredi değerliklerinin artırılmasına yardımcı olmaktadır. Sağlanan teknik yardım ve finansman, Dünya Bankası Grubu'nun belediyelerin altyapı ihtiyaçları için doğrudan sermaye piyasalardan finansman temin etmelerine yardımcı olmak için bir katalizör rolü oynamasına olanak tanımaktadır. Böylelikle özel sektör finansmanı için kaldıraç etkisi yaratılmakta ve kamu fonları en fazla ihtiyaç duyulan alanlara yönlendirilmektedir. Ulusal düzeyde, program merkezi hükümet ile yapıcı bir diyalogun sürdürülmesini sağlayarak belediye finansman ve yatırım çerçevesinin modernize edilmesine ve özel sektör katılımı için uygun bir ortamın yaratılmasına yardımcı olmaktadır.

"Ülke Görünümü" altı ayda bir güncellenen, ülkedeki en son gelişmeleri ve ekonomik görünümü özetleyen ve Dünya Bankası'nın ülke ile olan ortak çalışmalarına genel bir bakış sunan bir yayındır. En güncel bilgilere <http://www.worldbank.org/turkey> adresinden ulaşabilirsiniz

İLETİŞİM

Ankara,
+90 312 4598300
Uğur Mumcu Cad. No:88
2. Kat,
Ankara, Türkiye.

**Dünya Bankası'nın
Türkiye'deki
çalışmaları
hakkında daha fazla
bilgi için**

Veriler:
<http://data.worldbank.org/country/turkey>

Projeler:
<http://www.worldbank.org/en/country/turkey/projects>

Araştırmalar:
<http://www.worldbank.org/en/country/turkey/research>

Haberler:
<http://www.worldbank.org/en/country/turkey/news>

Bizi Facebook'ta takip edin
Dünya Bankası Türkiye

